

دوورخرانهوه ی مامۆستایانی بۆکان و موکریان له کوردستان

بهشی سیههم

لهو ماوهیهدا که له ئهراک بووم جارێکیان لهگهڵ کاک محهمهدی ئهشعهری و کاک ع. س. چووین بۆ ئیسفهان بۆ گهران. له "منارجنبان". برادهریکی کورد که گویی لێ بیوو ئیمه به کوردی قسه دهکەین، هات بۆ لامان. کاتێ خۆمان به یهکتر ناساند زانیان، کاک ... اقل الطلاب (حق طلب) برا چکۆلهی شههید قادرشهریف و کاک مهنافه، بۆ خزمهتی سهربازی نار دوویانهته ئیسفهان. زانکۆی تهواو کردبوو بهلام لهبیرم نییه چی خویندبوو. ئەو رۆژه ههتا ئیواره بهیهکهوه بووین. چ دهسته گولێک و چ رۆلهیهکی دلسۆزی گهڵ و نیشتمان! نهجیب، بیدهنگ، کهم قسه، بهلام تیگههیشتوو و لیزان. دواتریش له تاران چهندجار بینیمهوه. بهداخهوه مهلای مرۆفکوژی کۆماری ئیسلامی کاتێ دهسهلاتیان سهند، چهند سال ئهوشیان له زیندانا راگرت و پاشان ئیعدامیان کرد. کاتێ ههوالی ئیعدامیم بیست پر بهدل بۆی گریام، یادی بهخیر بیت.

دوای راگوێزرانمان بۆ تاران و دهوروبهری، ئیتر پهیههندیکی ئهوتو له نیوان تهبعیدییهکاندا نهما و ههرکسهی بهرمو ژیان و رییازی تایبهتی خوی چوو، واته ئاکامیکی دیار و پروونی سیاسی له بارودۆخی تهبعیدهکه وهرنهگیرا، ریکخراوهیهکی سیاسی یان حیرفهیشی لێ دروست نهبوو، ئهوهش شتیکی چاوهر وانکراو بوو لهبهر ئهوهی جهماعهتهکهمان پیکهاتهیهکی بهکدهست و هاوشیوه نهبوو و له چهپهوه تاراست و له ناسیونالیستهوه تا خهڵکانی غهیری سیاسی ههموو جوړیکمان لهناودا بوو. هاتنی جهماعهت بۆ تاران و تیکه لایبوون لهگهڵ ژیاانی ناو ئەو گهورهشاره، خهڵکهکهی کرده تاکهکهسی کهم وزۆر لیک دابراو. یهک چوو بۆ زانستگه، ئهویتر هاوسهری گرت و خهریکی ژیاانی بنهمالهیی بوو، یهک دووکهسایش دوای چهندسال گهرانهوه کوردستان که کاک محهمهدی ئهشعهری یهکیان بوو؛ بهگشتی ههرکام به ریگهی خۆیدا رۆیشت. بهلام تهبعیدهکه سهرجهم، دیاردهیهکی ئهری یی و باش بوو، زۆریک لهوانه ی و لهتاران مانهوه، خهڵکانی باش و خزمهتگوزاری نیشتمانیان لێ دهرهات.

ئێستا که ئاور لهو رابردوووه دهدهمهوه و دهمهویت لایهنی چاک و خراپی ههلسهنگینم، خویندن و چوونه زانستگهی بهشیک له تهبعیدییهکان، یهکتر ناسین و تیکه لایوی و دۆستایهتی نیوان مامۆستایانی شارهکانی کوردستان وهک سنه و کرماشان، دهست راگهیشتن به کتیب و کتیبخانه و کتیبفرۆشی و چاپمهنی باشی ئهوتو که له ناوچهی ئیمهدا هاسان دهست نهدهکوت، ناسیابوون لهگهڵ ههندیک کهسایهتی سیاسی و هونهریی ئیران و ناساندنی کوردستان و کیشهی کورد بهوان، بهشیک بوون له ئهنجامه ئهری بیهکانی ئهوه تهبعیدکرانه. ههر لهو تهبعیدییهکانه، کهسی و ههبوو که دواتر بوو به خاوهنی بنکهی چاپ و بلاوکردنهوهی کتیبی کوردی، یان وهرگێری کتیبی سهبارت بهکورد، یان مامۆستای زانکۆ.

من خۆم، باوهکوو زۆر خۆرنیکخهر و "اجتماعی" نیم و زیاتر له‌ناو خۆمدام، دیسانه‌که له‌گه‌ل گه‌لنیک خه‌لکی باشی فارس و تورکدا هاورئیی و دوستی و ناسیاوییم پیک هینا و پاشانیش چوممه زانستگه و ئینجا زیندان! له‌ سالی ۱۳۴۷ دا هاتوچۆی دهفته‌ری گۆقاری "خوشه" م دهکرد که ئهممه‌دی شاملوو سه‌ر‌نوسه‌ری بوو. چهند شیعری وهک "هه‌لۆ" ی مامۆستا هه‌ژار و "په‌ری" جه‌مال شار‌باژیری، و چهند پارچه‌ شیعری دیکه‌شم له‌ویدا چاپ کرد و هه‌فته‌ی جاریک ده‌چوممه دهفته‌ر مه‌کی، شیع‌ر و بابته‌ی دیکه‌ی کوردی که هه‌ندیک کەس و له‌وانه، کاک سواره‌ی ئیلخانی زاده بو گۆقاره‌که‌یان ده‌نارد، دوای پیت چنن هه‌له‌بریم ده‌کردن، ئینجا ئه‌وان چاپیان ده‌کرد. دیاره‌ من هه‌یچ ده‌وریکم له‌ هه‌له‌بژاردنی بابته‌که‌ندا نه‌بوو و ئه‌وانه شاملوو خۆی ده‌یکرد. من "شوول پاکه‌ر" بووم واته‌ هه‌یچم به‌ده‌ست نه‌بوو جگه‌ له‌ هه‌له‌بهری! به‌لام بابته‌ی خۆیشم پیده‌دان و ئه‌وان چاپیان ده‌کرد. لێره‌ له‌ لهنده‌ن له‌ کتیبخانه‌ی سواس چاوم به‌ چهند ژماره‌ی گۆقاری خوشه‌ کهوت که ئه‌و بابته‌تانه‌ی منیان تیدا بو. هه‌ول ده‌دم ئه‌گه‌ر بۆم کۆپی بکریت بیانکه‌مه‌ پاشکۆی ئه‌م وتاره‌ با نه‌فهوتین. له‌و به‌ر‌نامه‌یه‌ی وا به‌ "شب شعر خوشه" ناسراوه و ئه‌وه‌نده‌ی له‌بیرم بێت له‌ سالی ۱۳۴۸ دا به‌ر‌په‌چوو و چهند شه‌ویکیش درێژه‌ی کیشا، له‌ کاری به‌ر‌په‌ر‌دن و بینه‌و به‌ر‌دادا سووکه‌ هاوکارییه‌کی شاملووم کرد.

له‌گه‌ل شه‌هید سه‌عیدی سولتانیپوور و نوسه‌تی ره‌حمانی- که دوستی کاکم بوون، هاتوچۆیه‌کی که‌مم هه‌بوو، جاروباره‌ شیع‌ر و بابته‌م به‌ ناوی خۆم یان به‌ ناوی خوازاوه‌ لێره‌ له‌وی چاپ ده‌کرد، له‌سه‌ر ده‌رسی زانایانی وه‌ک دوکتۆر ئاریانیپوور، دوکتۆر شه‌فیعی که‌دکه‌نی و دوکتۆر خانله‌ری و دوکتۆر سه‌دیقی و دوکتۆر باستانی پاریزی و دوکتۆر به‌راه‌نی ئاماده‌ ده‌بووم و له‌ به‌شی "زبانشناسی" زانکۆی ئه‌ده‌ب ده‌رسی زمانی کوردیم له‌ خزمه‌ت دوکتۆر مه‌مه‌د سه‌دیق موفتی زاده‌ خوینده‌؛ له‌ زانکۆ بابته‌م له‌سه‌ر مه‌م و زین و شیع‌ر که‌نی لاهوتی کرماشانی نووسی، میژوویه‌کی رۆژنامه‌گه‌ری کوردیم کرده‌ فارسی و دامه‌ "نشریه‌ دانشکده‌ ادبیات" که‌ دوای دوومانگیک پێیاندامه‌وه‌ و گو‌تیا‌ن ناتوانین چاپی بکه‌ین، هۆکار مه‌کشی ناشرک‌ر ابو! کتیب و رۆژنامه‌ و گۆقاری باشی ئه‌وسالانه‌م ده‌بره‌وه‌ بۆکان و له‌گه‌ل هه‌ندیک که‌سدا په‌یه‌ه‌ندی ئه‌وه‌م هه‌بوو بیانده‌می بیخویننه‌وه‌.

ده‌زانم دوای ده‌سته‌ی ئیمه‌ که‌ له‌ هاوینی سالی ۱۳۴۴ دا ته‌بعید کراین، ئه‌و کاره‌ی ساواک و وه‌زاره‌تی په‌ر مه‌رده‌ی ئیران له‌ کوردستان ماوه‌ی دووسالیکه‌ی دیکه‌ش درێژه‌ی کیشا و خه‌لکانیکه‌ی زیاتر له‌ کوردستان دوور خرانه‌وه‌. به‌داخه‌وه‌ ناوی که‌سه‌کانم له‌بیر نه‌ماوه‌ به‌لام وا بزانی راگو‌یزران و چوونه‌ تاران و شاره‌ گه‌وره‌کانی ئیران که‌م که‌م بوو به‌ کاریکی ئاسایی و زۆر مامۆستای قوتابخانه‌کانی کوردستان بوو خویندن له‌ زانکۆ، خۆیان داوای راگو‌یزرانی تاران و ته‌وریزیان ده‌کرد! له‌ دواییدا، کارمه‌ک‌ه‌ وای لیه‌تیبوو، که‌ جاریکیان له‌ سه‌ر په‌روه‌نده‌ی ئیداری خۆم له‌ ئیداره‌ی په‌ر مه‌رده‌ی شه‌ه‌ری په‌ر له‌ نامه‌یه‌که‌م بینی که‌ که‌سنیک به‌ زمان منه‌وه‌ نووسیبووی و داوای کر‌دبوو له‌ به‌ر‌انه‌ر نار‌دنه‌وه‌ی من بو کوردستان، فلانه‌که‌س (برای خۆی) بنیرن بو تاران! من ئه‌ویش و براکه‌شیم باش ده‌ناسی و له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی وا له‌ تاران ده‌ژیا و نامه‌ی داواکارییه‌که‌ی به‌ ناوی منه‌وه‌ نووسیوو و ئیمزای منی لێدا‌بوو، سووکه‌ دوستانیه‌تییه‌که‌شیم هه‌بوو، به‌لام به‌ر‌ووی هه‌یچ کامیاندا نه‌دايه‌وه‌ و ئیستاش ناویان ناز‌رینم، گه‌رچی ئه‌وه‌ له‌ دوستانیه‌تی به‌ دوور بوو نامه‌ له‌ زمان منه‌وه‌ بنووس‌ریت و به‌خۆم رانه‌گه‌ین‌ریت. نیازم ئه‌وه‌یه‌ بلیم چوونه‌ تاران وای لیه‌تیبوو هه‌ندیک که‌س کاری و اشیا‌ن له‌پێناویدا ده‌کرد!

ماوهی سئ چوار سأل له شههری ره‌ی مامهوه و پاشان راگوئزراره ناحیه ۱۳ ی ناموزش و پهروه‌رشی تاران. یادیان به‌خیز بیت کاک حه‌سه‌نی دیاکو (حه‌له‌بی) زاوای کاک مینه‌زیره‌ک هه‌روه‌ها کاک محهمه‌دی فه‌راقی خه‌لکی مه‌هاباد و خزمی خومان لهو ئیداره‌یه‌دا کاریان ده‌کرد و زوربان ناگا لیم بوو. تا سالی ۱۳۵۲ که ماوهی ۸ سأل به‌سه‌ر ته‌بعیده‌که‌مدا تیپه‌ر ده‌بوو، هه‌ر نه‌یانه‌ئیتت بگه‌ریمه‌وه کوردستان. نه‌وده‌م له‌جیاتی "حه‌راسه‌ت" ی ئیستا، ئیداره‌ی "حیفازه‌ت" هه‌بوو که لقیکی ساواک بوو له ئیداراتی ده‌وله‌تیدا. من هه‌موو سالیکی داوای گه‌رانه‌وه‌ی کوردستانم ده‌کرد و داواکاریه‌که‌م ده‌چوو هیفازه‌تی و مزاره‌تی ناموزش و پهروه‌رش، ئیتر حیفازه‌ت وه‌لامی نه‌ده‌دامه‌وه. سالی دواتر دیسان هه‌له‌سوونم دیناوه و داوای گه‌رانه‌وم ده‌کرد. له‌هاوینی سالی ۱۳۵۲ دا کابرای به‌رپرسی حیفازه‌ت ("جبل عامری" ناو)، له‌وه‌لامی پرسیاری من که بریاری گه‌رانه‌وم دراوه یان نا؟ گوتی "ئاغا برو خودت را اصلاح کن!" ئیتر زانیم بارودوخ له‌جان خراپتره و گه‌رانه‌وم مه‌حاله. مانگیکی داوای نه‌وه قسه‌یه، گرتیانم و که‌وته‌م زیندان واته ته‌بعیدم لی بوو به‌ زیندان. نه‌مه‌سال خوزگه‌م به‌ پار! (باسی زیندان دواتر له‌ به‌شیکی جیاوازدا ده‌که‌م).

سه‌بارت به‌و ته‌بعیده و شیوازی به‌ریوه‌بردنه‌که‌ی ده‌بی بلیم که‌له‌گاییه‌کی ئاشکرا له‌ ماموستاکان و زولمیکی زور له‌ قوتابی و خه‌لکی ناوچه‌که‌ بوو. به‌شی زوری نه‌وانه‌ی و له‌ کوردستان ده‌رکران خه‌لکانی دلسوز بوون و رویشتیان شوینی دانایه‌ سه‌ر ره‌وتی خویندنی قوتابییه‌کان. به‌لام له‌ باری سیاسی و کومه‌لایه‌تییه‌وه به‌قازانجی کورد ته‌واو بوو له‌به‌ر نه‌وه‌ی زوریک له‌و ته‌بعیدیانه‌ چوونه زانستگه و داوای ته‌واو بوونی خویندن و کوتایی ده‌وره‌ی ته‌بعید، به‌ مه‌دره‌کی زانستگاییه‌وه گه‌رانه‌وه و لات.

من له‌ باری شه‌خسییه‌وه زیانی زورم لی که‌وت. باوکم دوا به‌داوای ته‌بعیده‌که‌م نه‌خوش که‌وت و ئیتر هه‌له‌نه‌ستایه‌وه؛ گه‌رچی زوری خوش ده‌ویستم نه‌متوانی له‌ سه‌ر مه‌رگدا له‌ لای بم. ^۱ به‌ شوین ته‌بعیده‌که‌م دا زیندان هات و نه‌وه‌ش به‌ شیوه‌یه‌کی دیکه‌ کاری کرده‌ سه‌ر ژبانی شه‌خسی و بنه‌ماله‌بیم. بریا ئیمانداریکی ئایینی بوایه‌م و هیوازی جه‌زای ناخره‌تم هه‌بایه. به‌لام نیم و ئیستاش کاله‌ دراو و هیچ پی نه‌براو، بی که‌لک و بی که‌لپ! لیره‌ که‌وتوو مه‌ته‌وه. نه‌وه‌جوامیر' هی واپورتی من و خه‌لکانی دیکه‌ی ده‌دایه‌ ساواک، ئیستا له‌ بوکان خانه‌نشینی ئیداره‌ی په‌روه‌رده‌یه و ژبانیکی ئاسایی و خوشی بنه‌ماله‌بی تیپه‌ر ده‌کات؛ نه‌وه‌ ره‌ئییسی ساواکه‌ش که‌ ده‌ستی له‌ ته‌بعید کردنی من و نه‌وانی دیکه‌دا هه‌بوو (سه‌ر هه‌نگ موشی)، ئیستا زیت و زیندوو له‌ ئالمانیا ده‌ژی و نه‌وه‌ 'بازجوو' هی و له‌ زیندان نه‌شکه‌نجه‌ی ده‌کردم (ره‌سوولی)، ئیستا له‌ پاریس په‌نابه‌ره و زوریش ماقووله‌ و که‌س ناتوانی پی بلی لهل! منیش به‌ شه‌ش چه‌شنه‌ نه‌خوشییه‌وه لیره‌ له‌ له‌ندن لینی که‌وتوووم و مه‌گه‌ر هه‌ر له‌دووروه‌ه پینان بوهرم! به‌لام رق و کینی شه‌خسیم له‌ هیچ‌کامیان نییه‌ و مه‌سه‌له‌که‌ وه‌ک ئاکامیکی ناگوزیری کاروکرده‌وه‌ی خوم و بارودوخ سیاسی کوردستان و ئیران سه‌یر ده‌که‌م، لیشی په‌شیمان نیم واته به‌گشتی له‌وه‌ په‌شیمان نیم که‌ که‌وته‌م سه‌ر ریازیکی سیاسی چه‌پ و پیشکه‌ه‌وتنخواز. دیاره‌ له‌ دریره‌ی ریگادا هه‌له‌یه‌کی زوریشم کرد که‌ نه‌وه‌ کیشه‌ی شه‌خسی خومه‌ و به‌ که‌سایه‌تی و دوخی ژینیتیکی یان په‌روه‌ده‌ی مالمه‌نه‌وه‌ به‌ستراره‌ه. بیگومان نه‌گه‌ر نه‌وه‌ی ئیستا ده‌یزانم نه‌وده‌مانه‌ بمزانیبایه، واهه‌بوو ژبانم به‌ ناقاریکی دیکه‌دا بر ویشتایه، ره‌نجی که‌متری خوم و بنه‌ماله‌می به‌ر هه‌م به‌ینایه‌ وه‌ عه‌ینی کاتدا

سوودیکی زیاتری بو کۆمه‌لگا کهم هه‌بوایه. به‌لام ژیان بو هه‌مووان هه‌ر وه‌هایه، هه‌له‌کردن به‌شیک له ژيانی رۆژانه‌ی مرۆفه و منیش لهو یاسا گشتیه به‌ده‌ر نیم.

ئوه‌ی له پیه‌ندی کاری ته‌بعیده‌که‌دا ده‌توانم بیلیم و وه‌ک هه‌له‌سه‌نگاندنیک بیخه‌مه به‌رچاو، چه‌ند خالیکن: گۆرانکاری سیاسی و کۆمه‌لایه‌تی هه‌ندیک جار ئه‌ه‌نده گه‌ورن که ده‌سه‌لاتی تاکه‌که‌س هیچی له‌گه‌لیان پێ ناکریت. بو نمونه، کۆدیتای عه‌بدولکه‌ریم قاسم له عیراق و تووریه‌ی رۆژئاوا و ئیسرائیل و شای ئیران له سیسته‌می تازه دامه‌زراوی کۆماری له عیراق و نزیک بوونه‌وه‌ی له یه‌کیه‌تی سوڤیه‌ت، رووداوێکی گه‌وره‌ی جیهانی بوو و ئاشکرایه که‌سانی وه‌ک ئه‌و چه‌ند ته‌بعیده‌یه هه‌ژاره ده‌سه‌لاتیکیان به‌سه‌ریه‌وه نه‌بوو. به‌لام هه‌ر ئه‌و رووداوه و رووداوه‌کانی دواتر و هاندرانی ده‌فته‌ری سیاسیی پارتی دیموکراتی باشووری کوردستان له لایهن ساواکه‌وه بو چه‌ک به‌ده‌سته‌ه‌گرتن دژ به قاسم، خواسته و نه‌خواستنه شوینی دانایه سه‌ر تاکه کورد نه‌ک له باشوور، به‌لکه‌و ته‌نانه‌ت له باکوور و رۆژه‌لاتی کوردستانیش. له‌هه‌نجامدا، لاوانیکی زۆر به‌تایبه‌ت له ناوچه‌ی موکریانه‌وه روویان کرده باشوور.

ده‌مگۆ و هه‌وایی سه‌ر زاری خه‌لک که به شوێرشێ ۱۴ ی ته‌مموز شادمان بوون له‌لایه‌ک، هه‌وآله‌کانی رادیۆی شوێرشیش له لایه‌کی تر، هه‌روه‌ها ماوه‌یه‌ک دواتر، بلاو بوونه‌وه‌ی رۆژنامه‌ی کوردستان له‌تاران و به‌رزبوونه‌وه‌ی ده‌نگی رادیۆی کوردیی کرمانشان، هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی له خه‌لکا بزواند، بو نمونه، که‌سیکی وه‌ک من که ئه‌وسالانه ته‌مه‌نم له ده‌ورو به‌ری ۲۲ بوو و تا ئه‌و ده‌م له‌ژێر کاریگه‌ری بیری پێشکه‌وتنه‌خوازی کاکمدا، خۆم له به‌ره‌ی چه‌پدا دیتبووه‌وه، به‌ره‌و مه‌سه‌له‌ی نه‌ته‌وايه‌تی کشام. واته، من بێ ئه‌وه‌ی به‌هۆیت و بخوازم، که‌وتبوومه به‌ر ته‌وژمی گۆرهبایه‌کی به‌هیز که بیری نه‌ته‌وايه‌تی کوردی بیت، بێ به‌شی و هه‌ژاری گه‌ل و ویرانی باری ئابووری ناوچه‌که و نه‌یونی ئازادی و دیموکراسی له ئیران و زه‌هر و زه‌نگ نواندن پۆلیس و ژاندارمری و سوپا و زیاد له‌هه‌مووان ساواک، رێیان بو لایه‌کی وه‌ک من له بنه‌ماله‌یه‌کی هه‌ژار و که‌مه‌ده‌ست خۆش ده‌کرد بوئه‌وه‌ی بیرم ته‌نیا لای خۆم نه‌بیت و چاره‌نووسی خه‌لک و به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی بخه‌مه پێش به‌رژه‌وه‌ندیی خۆمه‌وه. خه‌لکیش کێ بوون؟ هه‌ر ئه‌وانه‌ی وا له سار و پاشانیش له دێ، له‌ده‌وره‌و به‌رم بوون و مه‌سه‌له‌شیا به‌گشتی مه‌سه‌له‌ی نه‌ته‌وايه‌تی بوو. واته کیشه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی له‌و سالانه‌دا ببوه به‌به‌تی سه‌رکه‌ی له کۆمه‌لگادا و بانگه‌وازی له هه‌ر چوار لاوه ده‌گه‌یشه‌ گۆی.

پاشکۆ:

لێره‌دا ۳ پارچه‌ شیعری ده‌هینم که هه‌ر سه‌یکیان له‌ سالی ۱۳۴۷ (۱۹۶۸) دا له گۆفاری "خوشه" ی تاراندا چاپم کرد که سه‌ر نووسه‌ر که‌ی نه‌م ئه‌حمه‌دی شاملوو بوو. یه‌که‌میان شیعره ناسراوه‌که‌ی "هه‌لۆ" ی مامۆستای نه‌م "هه‌ژار" ه. دوو هه‌میان پارچه‌ شیعری مامۆستا جه‌مال شارباژێرییه که بو ئه‌وینه‌که‌ی خۆی (په‌ری) گوتوووه و سه‌یه‌میان شیعری شاعیری فه‌ره‌نسی "پۆل و الێری" یه که بو شاری ویرانی "گۆرنیکا" ی ئیسپانی گوتوووه و نه‌م "کامران موکری" و هه‌رگه‌یه‌ر ته‌ سه‌ر کوردی، منیش له کوردیه‌وه کردبوومه فارسی به‌لام له‌و ژماره‌یه‌دا ئاماژه‌یان به‌ وه‌رگه‌یه‌ر کوردیه‌که نه‌کردبوو، روونکردنه‌وه‌یه‌که‌م بو ژماره‌ی دواتر نووسی که چاپیان کرد. دیاره من له شیعره فارسییه‌کاندا ده‌وریکم نه‌بوو و هه‌له‌که‌ش هه‌له‌ی خۆیان بوو. له‌و سالانه‌دا به‌به‌تی کوردی که‌متر ده‌گه‌یشه‌ شوینیکی وه‌ک تاران به‌ تایبه‌ت من که په‌یه‌ه‌ندیکی ئه‌وتۆم نه‌بوو به‌توانم کتیب و چاپمه‌نی کوردی ده‌ست بخه‌م.

هلو، هه به رزه!

عقاب

بلند پرواز است!

قالب بلند پرواز است، شکر است از هلاکار
شاعر بزرگه معاصر کرمان که هم اکنون کمر با
بیشتر جلود چناه مالی از عمرش میگذارد - وی
اگر چند در این قلمه از قلمه منظوم خاخری موسوم
به «عقاب» تأثیر پذیرفته، استقلال زبان و
اندیشه اش تا بدان درجه هست که این تأثیر را
یکباره تحت الشعاع قرار دهد... شاید او بیشتر
از آن جهت بدین دنیا آمده که ادبی «گردن نهاده»
است که قلمه منظوم خاخری، تصویر بی کم و
کاست از زندگی خود هلاکار را بر این چمنان
آور نهاده.

پایزه، دارو دهنون و رنگه زهرده
با، تازو سه زده، به تازو که زده
دیاره لای سه شته به تاخوش خومری
داره خوی دهرنی، خنژیل همل - دهوری
هاوره ره شپوش و به گریه و ناله
سه ره تالی شپوه تی مهرگی ساله -
به گزی سه زدی جه تالی که زوکو
زینی خوی حاته و به بره پیره هلو
- داخه کم بوگور و هیزی جوانیم
که زده مه چون و بیوم بووانیم
هیزو سومای تیه پاله و چاوم
مامه وده کرده نشین - بی - راوم
دوره گوشت پورو کوم و زده که و

پیریکه پایزی وه رزی ژپانه
ورده جه نکاو ی بهره و گور نانه
واحه لوی مردنه راوی کردم
راوی به تالی منه، هاکا مردم
مردنیش جهنده نه سووکه وسانا
سه ری لی گزی مه زاران ژانا
چم به سه ری که نهام و مردم
په ری به پاییک و خولی و مردم
گیان بهره و کوی ده - فری روون تیه بوم
تو پالی به چنده لای با وده لوم
تو پالی راوی منه پیراه و به رزه
پاشمه موجچه رمه سه ری هم هه رزه
داخه نه ورزه لهین سه ری پوهه
سه قدری تا به لری تاخوشه
دل و دیدم که به دنیا تیره
چه نکاییم بگری ده - میش ایره
زین گلی شیرنه فیزی نسوی
بوومه به است سه ری - نه و نیم تاوی

*

چاری هم دهنه لای قالاره
که چری زور پیره، به لای ماوه
ده چمه لایو، بهوه چیلی - تاره
رهش پلو تاوی ژپانی لایه
سه رتوی دای له شقه ی شاپالان
حانه و پیرانه به کی - جی - مالان
پوو به میوانی قلیبکی روو - رهش
چه بهل و رز و له هه رزی بی - باش
قل فری، لپه به پیش، زور داری
خوا شوکور زور به که نه فنی دیاری
ژور به ا چیت لیم گره که، بی بی بی
دوره له من بگره ا لشم به تویزه
ونی، هلی لاله قله ی هه لاروم
پیرم و ژور له بهرگ ترسوم
حانه بهرک و ده بی بی بووری
هوی چیه تو که له مردن دوری
وگ ده - لین تیره به چاله پارت
تووشی تووش تا پین و کوسب و پارت
رک به کم بی بی بووه به نام
توی له لاله ده سده - که وی ده به نام
سوند ده خوم پاشی جه تا بش بینم
هه رکه وی راوی بیکم بوت بینم
قل کوش، هه ندی هلو زور خاون
سیر - لام چون که خاوم تاون
باب و کالت به نه ژانی مردن
... سه ری زوره دای لی کردن

*

را - چینی لهم و ته به پیره هلو
حانه بهر چاوی گلی که نندو کلو
که و ته ناو گیزی خه پالات و خه مان
مان له که راوی، چ شیرینه نه مان
ولی، پیر زبی له خوت هم ژینه
به ژنی تو بووه، شه پور و شینه
گه، به سر - به رزی ژپایی تاوی
ژنی قالاری به وو شیک ناوی
به سه ری مردنه گیان با بیبا
کم له چیا با بیبا
به گوی له جه مان بی - بهش بی
به گه بهر آرساله قلی روو - رهش بی
به شیک بیسه له خو بیزارم
به هلو، بوچی به تو بوو کازم؟
به گه رکاری به نامه مردانه
به گه دای له شقه ی بال دیسا
به گه له ده روون دای بیسا
به گه بهر سه ری و ده بهر سه ری چوو
به گه بیشت و له هه رده ده رچوو
به گه مالی ژپا، به و ته رزه
به گه هیشته هلو هه به رزه.

هه رکه سی به رزه فره زووده مری
بای بلیندایی سه رودل ده - گری
مالی نیوه که له لو و تکه ی کیوه
لای جن و و دیوه، به لای زور پیوه
خونیه پور پور گیده - خاته خوینی
گوشت که وی تازه گرفتنی دینی
چکه روسی و دلی ماهر، زه هه
تاوه های ته قلات بی - به هه
ده - تهوی زور بزی خوش را بویری؟
خوله به ندیم که ره که نه بویری
وه ره وه که نیمه بزی نزم ونه وی
شه وله سه رکه نده له داریک ده خه وی
خواردنی باشی که توننت - دیوه
گوشته پارگینی گه نیو، تو پیوه
کردنی چینه له به پین و شیا که
تا - نی له شه بودل چاکه
به لندی با پیره به میرات ماوه
خوینی زامی که ره سومای چاوه
گفتنی من گه و هه ره بوت همل - ریژم
تا هه دوو ریته له به ره بیت بیژم
پان له ناو بوگن و نزمای ژپان
پان به سه ری ززه وه به سیره گیان!

یک شعر کردی از «جمال‌شمار باژیری» و ترجمه آن

«په ری»

«بو په ریزاده‌ی خوای جوانی کوردی»

له چاوی درووی نه‌ینیتا
 نه در ژیتته سه رکولمی ناسک
 گولا و نه‌کا په جوانیتا
 درووی پررشنکاوای و شه رمنیت ،
 درهوت و چرپه‌ی په هیمنیت
 دره وشت شیرینی هه نکوینیت
 وای لی - کردم توم خوش بوی
 تو ئاوینه‌ی دلی من بیت
 وای لی کردم که هه میشه
 وه‌ک شیت له‌رریت
 بوه ستم ایت
 نا کوو خوری
 جوانیت هه - دیت
 ئالتوون - رریری نه‌کا په رپیت ،
 دلی منیش نه ده‌ی زاخار .
 په زبریری قزی زهردی خا

په‌ری قز زهردا
 جوانی بی - گهردا
 گولا له‌ی ههردا
 هه - چووی نار وهردا
 دره وشت په رزی ،
 په‌کردار مه‌ردا

نه‌ی ئیسک - سووکی ررا زاوهم
 هه - قول‌لینه‌ری هونراوهم
 منی وه کوو مه‌لی تاساو
 چاوی سه رنجم هه په ساو
 نه دروانمه نه و جوانیه
 که له فینوووسیش - دا ، نیه
 په کسه‌ر که رووی کامه رانی
 لی‌ی نه در ژیتته ده‌ر ، گورانی
 سه‌ری نه‌خا ناخی ده‌روون
 وه کوو ئاوی سه‌ر چاوه‌ی دروون
 خوشتن له که‌مان ، له‌تار
 له «خاله‌ی دریبوار» و «قه‌تار»
 په ری قز زهردا
 جوانی بی - گهردا

نه‌ی دروو پرر هیمنی و مه‌نکی
 خو لیقینه‌ری شوخی وشه‌نکی
 نه‌ی نه‌ودله‌ی ،
 که دل نه‌گری
 ئارام و هوش ،
 که هه - نه‌گری
 نه‌ی جوانی پوش
 نه‌ی شا په‌ری
 نه‌ی نه‌وکچه‌ی له یادمای
 کامه‌ی زور جوانه ، نات - گانی
 له و دله‌دای
 که هه‌ر توی تیای
 هه مووکاتی
 که شه ونمی شه‌رم تک ، تک

هوسه ! شماره ۱۵ کلبه ۱۹ تا ۲۶ خرداد ۱۳۴۷

پری

«به پریزاده الهه زیبایی کردی»

پری طلائی موی ۱
زیبای آفتابروی ۱
آلاله‌ی دشت ۱
روئیده‌ی میان کشتزار ۱
بلند طبع
بگردار مردا

از رخسار مستور
بر گونه‌ی نازکت فرو میریزد
بر جمالت گلاب می‌باشد
رخسار رخشان آذر مکتبت
راه رفتن خرامان و آرامت
رفتار شیرین چونان عسلت
مرا بر آن داشت که دوست بدارم
و نو آئینه‌ی دل من باشی
مرا بر آن داشت که همیشه
چون مجنون بر راهت
با انتظار نشینم
تا آفتاب زیباییت
طلوع کند
و بزیر پایت زر بیافشاند
و تو دل شکسته‌ی مرا
با طلای موی بور پریشان
پیوند بزنی.

★

ای زیبای ملیح آراسته‌ام ۱
ای خالق اشعارم ۱
من بسان پرنده‌ای منگ
با چشم دقتم خیره
بان زیبائی می‌نگرم
که در ونوس هم سراغ نتوان کرد
از حنجره‌ی عشق
یکسره نوای موسیقی میترواد
و خواست دلم را برملا میکند
- همچون آبی که از سرچشمه‌ی زلال
بیرون جهد -
خوش آهنگتر از کمان و تار
ازد خاله‌ی ریبوار، و «قه‌تار» (۱)
پری طلائی موی ۱
زیبای آفتابروی ۱

★

ای پری رخ پراز آرامش و مستی ۱
آفریننده شوخی و شنکی ۱
ای گلی که
دل برایت گریان است ۱
ای قلب من
که قلب را تسخیر کرده‌ای ۱
آرام و هوش
از دل برده‌ای
ای زیبای آراسته ۱
ای شاه پری ۱
ای دختری که در خاطر من هستی
زیباترین زیباییان بگردت نمیرسند
در آن دلی هستی
که تنها تو در آنی و برای همیشه.

★

هنکامیکه
شبم شرم قطره قطره

(۱) «خاله‌ی ریبوار» و «قه‌تار»
دو ترانه فولکلوریک کردی.

خبر : شماره ۱۵ بهمن ۱۹۶۶ ۲۶ خرداد ۱۳۴۷

سیاس نه برای زورگویان
فوالی آکنده از نوید
سرودی سرشار از امید

□
ز نیورهای خشم و رنج
کنندوی دل را ترکمان
بوی آسمان آبی
پرواز می کنند
و آنگاه
از پس همه پشامدا
همه رنجها
تنها بذر سرود رهروست
که سرشار از نشاط
بر جای می ماند ،
و عمل در دلها می چکاند
یا در کام زندگی

□
ای گوئر نیکا، گوئر نیکای تو
بی گمان تو بی گناهی
و برای همیشه
برگناه پروز می شوی !

در گوئر نیکا ویران
رر ز کبودی آسمان
رهروی ترانه خوان
با پیچیدی در زیر بفل
و کبوتری در قلبدوشن خویش
آرام آرام
راه زندگی را می سپرد
و برای انسانها
گراهلی می خوانند!
آهنگی خصیالی پاک
نغمه ای برای همه جهات

شهری از : پلوالری گوئر نیکا

و تو ...
سرودی می شنوی که میگوید :
ای عشق ،
سیاس ، سیاس بی پایان !

ترجمه : کردی

نوم : شماره ۳۸ ، کتب ۱۰ تا ۱۷ ، آورده ۱۳۴۷

دوست بسیار عزیز ما ع.ش .

□ می نویسد :
کاش مرا هم یکی از دوستان
خود و خوشه به حساب می آوردید. تا
به حال مقداری کاریکتور و اندیشه
برایتان فرستاده ام و هیچ جوابی
نیوده است ومن احساس می کنم شما
که پیشرو نسل جوان مملکت هستید
کارهای هم نسلتان را آتقدیر کوچک
و خرد می بینید که حتی در صفحه
با دوستان هم باسخی نمی دهید.
متأسفانه باید عرض کنم آن
کاریکتورها، همه، چیزی در تران این
«مترسک خسته» بوده که مشاهده
می کنید -

دردمداهای فضای
چرخید
و بردستم نشت
گیریم تا توانستیم بفهمیم که دیگر
در مدارهای فضایی چرا؟

□ آقای سردبیر عزیز
سیاس بسیار سگزار خواهم بود که در شماره
آینده مجله برای رفیع هر گونه نشیهای
توضیح فرمائید که شعر «گوئر نیکا»
اثر پلوالری را، حقین از روی ترجمه
کردی آن بفارسی برگردانده ام . و
ترجمه کردی نیز چنانچه بر من
رسانده بودم بوسیله «کمران» (شاعر
معاصر کرد) بعمل آمده است .

با عرض سیاس
ا. س. کردی
نوم : شماره ۳۹ - از ۱۷ تا ۲۴ آورده ۱۳۴۷

□ و این قطعه طنز آمیزی است از خا نیمین
کناورز ، که بابت تویین سطر چهارم آن
پیشاپیش از ایشان بوزش می طلبیم. امیدواریم
خود ایشان متوجه ناخوبی ما شده باشند.

از
دوستان

□ این قطعه تی است از خانم
بختی ضیالی (کرکان).
...
مترسک خسته
چیزی که نه اندیشه تی در آن هست،
حماسه یا دلفکی ؟
فرقی نمی کند ،
لغات، قرارداد تویین معنی بستند ،
دو ، ده ، بیست ... یا هر چه ...

دریژه هی هلیه